# EVOLUȚIA INSTITUȚIEI AGENTULUI SUB ACOPERIRE, METODE AGENTURISTICE ȘI INVESTIGAȚIA SUB ACOPERIRE LA ETAPA ACTUALĂ

## *THE DEVELOPMENT OF THE UNDERCOVER AGENT 'S INSTITUTION, THE AGENCY METHODS AND UNDERCOVER INVESTIGATION AT THE CURRENT STAGE.*

**Artiom ENI,**
**magistru, lect. univ.**
**Universitatea de Stat din Moldova**

**Abstract**
*The effective fight against crime has been an important goal of any state during various historical periods. At the moment, this purpose maintains its timeliness, taking into account the dynamics of the phenomenon of crime, which manifests itself in various forms and encompasses the transnational area. Thus, states undertake at both national and community level, significant efforts to prevent and combat crimes through criminal policy in order to protect the social values, enshrined and protected by law. In this respect, particular attention should be focused on the undercover investigation, agentical method and, indeed, on the undercover agent, that aims to reveal criminal offenses. In the infra presented study are analyzed historical and current aspects concerning the institution of undercover agent , as well as aspects of its conduct in the process of collecting data regarding offense.*
**Keywords**: *undercover investigation, undercover agent, agency methods.*

Fenomenul criminalității, fiind caracterizat printr-un nivel complex de organizare și o gamă diversă a actelor cu caracter infracțional, a determinat statele să recurgă la utilizarea practicilor investigatorilor sub acoperire, polițiști care cu „autorizația" autorităților legitime au dreptul să se infiltreze în organizațiile criminale pentru a contribui la probarea activităților infracționale.

Scopul privind protecția valorilor sociale față de fenomenul criminalității se regăsește printre oportunități în strategia de dezvoltare a Republicii Moldova. Astfel, potrivit art. 2 alin. (1) din Codul penal al Republicii Moldova, adoptat la data de 18.04.2002, intrat în vigoare la data de 13.09.2002, cu modificările și completările ulterioare, legea penală apără împotriva infracţiunilor persoana, drepturile şi libertăţile acesteia, proprietatea, mediul înconjurător, orânduirea constituţională, suveranitatea, independenţa şi integritatea teritorială a Republicii Moldova, pacea şi securitatea omenirii, precum și întreaga ordine de drept [1]. La fel, conform art. 1 alin. (2) din Codul de procedură penală, adoptat la data de 14.03.2003, intrat în vigoare la data de 12.06.2013, cu modificările și completările ulterioare, procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societăţii şi statului de infracţiuni, precum şi

protejarea persoanei şi societăţii de faptele ilegale ale persoanelor cu funcţii de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracţiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracţiune să fie pedepsită potrivit vinovăţiei sale şi nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală şi condamnată [2].

Investigația sub acoperire face parte din categoria activității speciale de investigație, regimul juridic al căreia este consfințit în Codul de procedură penală și Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigație, intrată în vigoare la data de 08.12.2012, ce are ca obiect culegerea de date și informații cu privire la infracțiuni.

Până a trece la investigația sub acoperire actuală, urmează a fi făcută o retrospectivă istorică a acesteia și metodelor agenturistice utilizate.

Din cele mai vechi timpuri miezul activităţii investigativ-operative, informative şi contrainformative a fost **metoda agenturistică**, ce constituie totalitatea de procedee şi modalităţi conspirative (*legendate*) folosite de colaboratori sub acoperire (agenţi) şi a ofiţerilor operativi din organele de drept şi serviciile speciale în scopul obţinerii informaţiei de interes operativ şi documentării acţiunilor ilegale, prin stabilirea şi dezvoltarea relaţiilor de încredere cu deţinătorul informaţiei.

Una din primele surse arheologice în acest sens, este o placă de lemn ars cu inscripţii, găsită în Siria din sec. XIII î. Hr.,ce relatează despre folosirea agenţilor (informatorilor) în calitate de ostatici în relaţiile dintre state, unde conducătorul unui oraş-stat se plânge pe alt conducător, precum că el a eliberat spionii, cum a fost înţelegerea, dar răscumpărarea aşa şi n-a mai primit-o [3, p. 2]. Într-un alt document despre spionaj, un raport al regatului hitit, a fost scris pe o tablă de argilă, în anul 1370 î. Hr. (descoperit recent în Anatolia), se referă numai la culegerea de informații despre țările care înconjurau regatul [4, p.7].

În China Antică era cunoscută noţiunea de informare prealabilă, spioni, a spiona sau spionaj. Astfel, *Sun Tzu* (sec.VI î. Hr.) în celebra sa carte ,, *Arta războiului* ", capitolul al XIII-lea ,, *Folosirea agenţilor secreţi* " menţiona: ,, 5. Or, există cinci feluri de agenţi secreţi care pot fi folosiţi şi anume: *agenţi indigeni*, *interiori, dubli, lichidabili şi volanţi*. 6. Atunci când cele cinci tipuri de agenţi lucrează simultan şi când nimeni nu le cunoaşte procedeele, ei se numesc ‚sculul divin" şi constituie comoara unui suveran. 7. Agenţii indigeni, pe care îi folosim, sunt originari din ţinutul inamic. 8. Agenţii interiori sunt funcţionari inamici pe care îi folosim. 9. Agenţii dubli sunt spioni inamici pe care noi îi folosim. 10. Agenţii lichidabili sunt aceia dintre spionii noştri cărora noi le dăm deliberat informaţii inventate în toate felurile. 11. Agenţii volanţi sunt cei ce aduc informaţii" [5, p. 89-94].

În lucrările renumitului filozof *Herodot*, anul 480 î.Hr., de asemenea se indică despre folosirea de către grecii antici a agenţilor secreţi din Persia. Din scrierile lui *Plutarh*, împăratul Alexandru Macedon, precum şi generalul

Hanibal din Cartagina, foloseau activ agentura pentru obţinerea informaţiei secrete, trimiţând spioni în lagărul inamicilor [3, p. 3]

În Roma Antică documentele existente, demonstrează că încă din secolul I d. Hr., este menţionată existenţa la romani a unei poliţii secrete, aşa-numiţii "*frumentarii*", care aveau şi atribuţii de cenzură. De asemenea, sunt folosiţi şi aşa-numiţii "*agentes in rebus*", cu atribuţii specifice contrainformative, de siguranţă internă. Serviciul de securitate internă a Imperiului Roman se pare că a fost unul extrem de redutabil. Istoricul antic, *Titus Livius*, povesteşte despre transmiterea unor mesaje secrete între *Filip al Macedoniei* şi *Hanibal*, care au fost interceptate de romani. Se descrie pe larg faptul că *Hanibal* obişnuia să-i deruteze pe romani prin adevărate operaţiuni de dezinformare, contrafăcând anumite depeşe, scrisori. Și partea adversă, *Hanibal*, folosea pe scară largă activităţile informative şi contrainformative. Astfel, informaţiile culese de la dezertori romani erau verificate de *Hanibal* cu ajutorul spionilor săi. Uneori travestit, chiar *Hanibal* personal se implica în activitate de culegere şi verificare a informaţiilor obţinute din teritoriul Imperiului Roman, folosind metodele culegerii de informaţii a spionilor infiltraţi la inamic, romanii au descoperit locul în care se ascundea *Hanibal* la Nicomedia, obligându-l pe acesta să se sinucidă (186 î.Hr.) [18].

În Evul Mediu în Marea Britanie (partea a II –a a sec.XIV) metoda agenturistică a fost larg răspîndită în lupta pentru puterea regală. Astfel, regele Angliei *Henric al VII-lea* a creat o reţea de agenţi pentru obţinerea informaţiei complete privind inamicii săi. Oamenii din serviciul secret al lui *Henric al VII-lea* se divizau în patru grupuri: prima grupă o constituia agenţii secreţi, ce executau rolul de rezidenţi (diplomaţii sau negustorii englezi); a II-a era formată din „*informatori*" recrutaţi din păturile joase ale societăţii pentru îndeplinirea unor misiuni concrete; a III-a includea ofiţeri de informaţii, care filau anumite persoane, identificau legăturile personale, iar în caz de necesitate se ocupau cu sechestrarea acestora; a IV-a grupă era formată din ofiţeri de informaţii cu activităţi sub acoperire (medic, cleric, conţopist), ce facilita pătrunderea în cercul anumitor persoane interesate pentru culegerea informaţiilor [6, p. 3].

În Germania în sprijinul acțiunii de extindere a dominației casei de Habsburg în Europa apuseană, *Maximilian I*, rege al Germaniei (1486-1519) și împărat al Sfântului Imperiu, organizează *rețele informative externe* și pune la punct activitatea de interceptare a corespondenței. Sunt înființate pe întreg teritoriu al imperiului, „**cabinetele negre**", în care se colectează informațiile de interes provenind din corespondență. Regele Prusiei, *Frederic al II-lea cel Mare* (1740-1786), a consolidat instituția serviciului secret punând bazele serviciului de informații militare și ale serviciului de informații externe. În cadrul serviciilor militare activau o categorie specială de agenți cu misiunea determinării trădării comandanților, a dezertorilor și trecerii lor de partea inamicului. Regele ordona în situații de tensiune sau război

iminent „*mobilizarea informativă generală* ”, localnicii având obligația să-și aducă o contribuție efectivă la culegerea informațiilor sub amenințarea suportării de sancțiuni în caz de nesupunere [7, p. 71-72].

Primele structuri informative instituţionalizate datează de la mijlocul veacului al XIX-lea, ele fiind create ca instrumente menite de a juca un rol important in procesul de unificare şi centralizare naţional-statală [8, p. 12]. *Otto von Bismarck*, prim-ministru al Prusiei (1862-1871), a acordat o atenție deosebită activității de informații în spiritul concepției lui *Frederic cel Mare*, încredințându-l lui *Steiber*, sarcina organizării unui serviciu permanent de spionaj. Pentru organizarea serviciului de informații permanent, prima etapă a constituit-o înființarea unei școli speciale de spionaj. Pasul următor a fost acel al recrutării unui număr impresionant de agenți răspândiți în aproape toate capitalele europene, achiziționându-se din fondurile secrete hoteluri, restaurante, cafenele sau bordeluri (bază logistică, surse de venit, locuri de întâlnire și culegere a informațiilor și mai ales forma de acoperire a acestora). Rețelele de spionaj create au fost grupate în patru rezidențe pentru 14 departamente conduse din patru centre externe. Acestea au condus activitatea circa 14-15.000 agenți, din care 1.000 profesioniști, restul acționând sub acoperirea ocupațiilor lor: horticultori, viticultori, femei de serviciu în hoteluri, restaurante și cafenele, guvernante, comis-voiajori, la care se adăugau numeroși ,,turiști” [7, p. 77-78]

În Imperiul Rus pe timpul domniei ţarului *Petru I* este instituită în 1718 poliţia politică - Cancelaria secretă a afacerilor investigative (*Тайная канцелярия розыскных дел*),se restabileşte instituţia *investigatorilor,*este emisă instrucţiunea în 1719,care permite formarea echipelor investigative din rândul militarilor. Activitatea informativă în această perioadă (1716) obţine o reglementare expresă pentru prima dată prin instituirea regulilor privind munca informativă în cadrul noilor *Statute militare* ale lui *Petru I* [9, p. 39]. Prin decretul din 3 iulie 1826 este fondată Secţia a III a Majestăţii Imperiale (*Третье отделение Собственной Его Императорского Величества канцелярии*), activitatea căreia a contribuit la dezvoltarea muncii informative - agenturistice în Rusia [10, p. 13]. Ulterior, în 1867-1915 sunt adoptate o serie de regulamente şi instrucţiuni privind instituţionalizarea şi activitatea diverselor organe informative, contrainformative şi investigative: Poliţia secretă imperială în 1883 (*Секретная полиция в Империи*); Secţia securitate în 1907 (*Охранное Отделение* ); Secţia specială în 1907 (*Особый Отдел*); Secţia investigaţii în 1908 (*Сыскное Отделение*); Secţia contrainformaţii în 1911 (*Контрразведывательное отделение*) ș.a. [9, p. 39-40]. Constituirea poliţiei regulate în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, dezvoltarea acesteia în a doua jumătate a aceluiaşi secol şi în secolul al XIX-a a contribuit la perfecţionarea investigaţiilor criminale prin activitatea operativă de investigaţii. Mijloacele şi metodele aplicate în cadrul acestei activităţi sunt diverse. În mod

special, au început pe larg să fie aplicate metodele: informarea secretă, chestionarea, cercetarea operativă, supravegherea secretă, căutarea de către agenţi de investigaţie deghizaţi, culegerea informaţiilor de la informatori, organizarea speluncelor - capcană ș.a [11, p. 26, 40].

În istoria poporului român, încă din cele mai vechi timpuri s-au cristalizat unele tradiții înaintate pe linia serviciilor de informații militare. Pentru pregătirea rezistenței dacice împotriva expansiunii romane la nord de Dunăre, *Decebal* și-a infiltrat agenți chiar în capitala imperiului roman, care-l informau asupra planurilor și mișcărilor armatei romane. Mai târziu, în perioada feudalismului dezvoltat, domnitorii *Mircea cel Bătrân, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Dimitrie Cantemir* și alții au pus bazele unor servicii de informații militare [19, p. 58].

În România prin intermediul Ministerului Afacerilor Străine s-au creat primele structuri care desfăşurau în paralel cu misiunile diplomatice, activităţi informative peste hotare. Prin agenţii misionari şi funcţionarii diplomatici se reuşea obţinerea unui flux informaţional de utilitate pentru domnitor în normalizarea relaţiilor cu vecinii, dar şi în cunoaşterea a ceea ce era de modernitate şi utilitate în evoluţia instituţiilor europene, economie, politicilor externe promovate de Marile Puteri şi, nu în ultimul rând, a domeniului militar sub toate aspectele sale (strategie, tactică, tehnică,dotare şi aprovizionare). La începutul secolului al XX-lea (în baza Legii din 1 aprilie 1903 *asupra organizării poliției generale a statului*), metodele de activitate ale poliției erau simple, empirice, bazându-se îndeosebi pe munca directă, pe supravegherea operativă, interceptarea corespondenței, percheziții domiciliare, strângerea de articole din presa vremii, etc. Din activitatea organelor de poliție lipsea cu desăvârșire munca informativă cu agentura [*Ibidem*, p. 63-64].

Securitatea, numită oficial Direcţiunea Generală a Securităţii Poporului (DGSP), a fost înfiinţată prin Decretul nr. 221 din 30 august 1948. Ea a continuat să pună în practică opera de sovietizare a ţării începută din 1945 de PCR sub protecţia trupelor sovietice de ocupaţie. Prin Decretul nr. 710 din 22 iulie 1967 Securitatea este redenumită Consiliul Securităţii Statului, făcînd în continuare parte din Ministerul de Interne. La 3 aprilie 1968 redevine organism independent de Ministerul de Interne [20]. Potrivit *Directivei despre munca cu agentura din 1951*, reţeaua de informatori, care executau munca de „depistare şi demascare a activităţii criminale dusă de elementele duşmănoase în ţară” [21, p. 3], poate fi împărţită în trei categorii principale: *informatori necalificaţi; informatori calificaţi; rezidenţi*.

Informatorii necalificaţi sunt acei informatori care, din însărcinarea organelor Securităţii Statului depistează persoanele suspectate de activitate duşmănoasă, clarifică starea de spirit şi purtarea acestora, descoperă şi comunică date în privinţa a tot felul de lipsuri şi evenimente din cadrul obiectivelor şi problemelor deservite de serviciile noastre informative (manifeste, inscripţii, accidente, acţiuni cu aspect de sabotaj ș.a.m.d.), însă

aceşti informatori necalificaţi, fiind lipsiţi de aptitudini şi 3 posibilităţi contrainformative, iar câteodată şi de experienţă, nu au posibilitate să pătrundă în mijlocul elementelor subversive şi să ducă acţiuni informative împotriva lor. De obicei, informatorii necalificaţi se recrutează din rândul cetăţenilor patrioţi [*Ibidem*].

Informatorii calificaţi sunt acei informatori care, prin aptitudinile, trecutul şi legăturile lor, au posibilitatea să pătrundă în mijlocul elementelor subversive şi să ducă acţiuni informative împotriva acestora. Adeseori, organele Securităţii Statului recrutează astfel de informatori din mijlocul elementelor străine de clasa muncitoare sau compromise prin legăturile sau activitatea lor criminală dusă împotriva Republicii Populare Române. Informatorii calificaţi pot fi recrutaţi şi din rândurile elementelor patriotice, care se găsesc în mijlocul persoanelor ce au legături cu elementele subversive şi pot pătrunde în mijlocul lor, având posibilitatea să ducă acţiuni informative împotriva acestora. Ei au ca acoperire o legendă studiată în mod detailat, care îi caracterizează ca elemente străine de clasa muncitoare, ce au legături cu elementele subversive, sau duc o activitate criminală [*Ibidem*].

Rezidenţii sunt colaboratorii acoperiţi (neîncadraţi în state) ai organelor Securităţii Statului, care conduc activitatea reţelei de informatori necalificaţi ce le-a fost transmisă în vederea legăturii, în obiectivele şi problemele deservite de organele Securităţii Statului. Ei se recrutează din rândul membrilor de Partid verificaţi, membrilor U.T.M. (Uniunea Tineretului Muncitoresc-n.n.) şi numai în cazuri excepţionale din rândul informatorilor fără de partid, aparţinând categoriei sociale mai apropiate de clasa muncitoare, care au fost verificaţi în munca practică şi şi-au dovedit devotamentul, atitudinea disciplinată şi aptitudinile lor în munca contrainformativă. Rezidentului nu i se predă întreaga reţea de informatori din sectorul respectiv. Cei mai capabili informatori continuă să ţină legătura cu organele Securităţii Statului în vederea verificării activităţii rezidentului şi a informatorilor lui. Rezidentul nu poate fi folosit pentru recrutarea de informatori, ci numai pentru studierea şi pregătirea anumitor persoane în vederea recrutării [*Ibidem*, p. 4]

În URSS (Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste) erau instituite trei categorii de colaboratori secreți care exercitau activitatea operativă de investigație **agent de filaj** (*агент наружного наблюдения*); **informator-necalificat** (*информатор*); **informator calificat** (*осведомитель*). Agent de filaj (агент наружного наблюдения)- colaborator secret în statele GPU (munca pe linia Secției Operative „Оперода”). Informator-necalificat (информатор)- persoană recrutată sau infiltrată într-o organizație, instituție, locuință pentru activitatea de informare. Informator-calificat (осведомитель) se numea persoana recrutată sau infiltrată într-o organizație antisovietică,de spionaj, contrarevoluționară sau criminală în scopul culegerii de informații despre aceasta.

În timpul războiului cât și o perioadă după acesta aparatul secret al miliției includea: *agenții*; *informatorii; rezidenții; deținătorii caselor de întâlniri* și *persoanele de încredere*. Toți aceștea formau **aparatul agenturistico-informativ**. Cea mai mare categorie în perioada respectivă o constituia informatorii (*осведомители*), care îndeplineau rolul principal de furnizare curentă a informației organelor de miliție privind infracțiunile în curs de săvârșire sau cele comise,persoanele implicate în comiterea acestor fapte,precum și referitor la anumite bănuieli întemeiate a activităților ilicite. Informarea era repartizată în toate sectoarele importante. Sarcinile acesteia includea: studierea și supravegherea mediului ambiant, relevarea faptelor penale și a făptașilor precum și a persoanelor ce prezintă pericol pentru cei din jur. **Informatorul** se definea ca colaborator secret al organelor MAI ce acționa la însărcinarea ofițerului operativ privind supravegherea secretă asupra faptelor ilicite și a persoanelor ce prezentau interes operativ. În acest sens, informarea era realizată în practică în două părți: *generală* (ocazională, fără un obiectiv anumit) și cea *specială* (referitor la anumite persoane din evidențele operative sau din mediul criminal). Pentru informarea specială urmau să fie antrenați informatori cu antecedente penale, care se bucurau de o anumită încredere în rândul elementelor criminale, dar care la moment nu erau urmăriți de comiterea vreunei infracțiuni. **Persoanele de încredere** erau antrenate pentru obținerea unei informații ocazionale sau realizarea unei acțiuni nesemnificative,simple,de regulă, fără conspirație. Figura principală în aparatul agenturistico-informator îl constituia totuși **agentul**. Sarcina agentului era relevarea proactivă a grupurilor criminale precum și a unor infractori, stabilirea intențiilor criminale și a contracarării ilegalităților. Această sarcină presupunea un contact direct cu infractorii, penetrarea în mediul criminal și se recomanda racolarea agenților „din mediul dușmănos” sau a persoanelor care se bucurau de încrederea criminalilor. Totodată se recomanda, în dependentă de caz, infiltrarea în mediul criminal a agenților care nu aveau careva tangențe sau complicitate la săvârșirea crimelor [22].

Agenții se clasificau în: *interiori; călători; de celulă; de casă; de legătură; recrutori* și *consultanți*. **Agenții interiori** îndeplineau acțiuni de prelucrare a unui grup sau a unei persoane concrete bănuite de comiterea infracțiunii**. Agenții călători** executau însărcinările miliției în alte localități**. Agenții de celulă** se foloseau pentru prelucrarea celor reținuți sau arestați**. Agenții de casă** erau cei ce locuiau cu obiectul de interes operativ**. Agenții de legătură** exercitau acțiuni de menținere a contactelor de legătură dintre alți colaboratori secreți ai miliției. **Agenții recrutori** selectau persoanele supuse recrutării și în cazuri speciale exercitau nemijlocit recrutarea agenturii. **Agenții specialiști** posedau cunoștințe speciale în anumite domenii. **Rezidentul** se selecta din agenții cu o bună pregătire și față de acesta se înaintau cerințe ridicate. **Gazda caselor de întâlniri** se recruta din rândul persoanelor ce se obligau să asigure întâlnirile conspirative ale agenturii [*Ibidem*].

Noțiunea de „**investigator sub acoperire**” este preluată din conceptul anglo-saxon (*undercover investigator or agent*), având în linii generale aceeași conotație respectiv de a se infiltra și a lucra cu sau printre cei ce urmează a fi observați în legătură cu furnizarea de informații, date, indici sau probe [12, p. 243].

În Republica Moldova măsura sub formă de investigație sub acoperire nu este o noutate pentru activitatea specială de investigație. În Legea nr. 45-XIII din 12.04.1994 privind activitatea operativă de investigații (abrogată prin Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigație), era prevăzută o măsură similară, și anume *infiltrarea operativă în organizațiile criminale a colaboratorilor titulari din subdiviziunile operative și a persoanelor care colaborează în mod confidențial cu organele care exercită activitate operativă de investigații, utilizând acte de identitate și alte documente de acoperire.*

Măsura (*infiltrarea operativă în organizațiile criminale*), reprezintă introducerea unui colaborator titular sau a unei persoane care colaborează în mod confidențial cu organele investigativ-operative în mediul infracțional (grup, organizație criminală) sau la obiective (întreprinderi, organizații, instituții) în scopul colectării informațiilor despre persoane, fapte și împrejurări de interes operativ și al îndeplinirii altor misiuni operative în vederea realizării sarcinilor activității operative de investigație. Infiltrarea operativă posedă un caracter complex, îmbrăcând forma unei operațiuni speciale, ce include măsuri organizaționale, tactice, tehnice, materiale de investigație operativă, de securitate etc., precum și de perfectare a actelor de identitate necesare și altor documente de acoperire. Operațiunea specială de infiltrare operativă se realizează pe etape, fiind precedată de desfășurarea altor măsuri operative de investigații, precum chestionarea, culegerea de informații, urmărirea, experimentul operativ și, după caz, alte măsuri necesare infiltrării operative [13, p. 228].

Infiltrarea operativă urmează a fi considerată nu numai în sens restrîns, ca un proces de infiltrare, penetrare în scopul strângerii informației, dar și ca rezultat intermediar sau finit în următoarele feluri:

- fortificarea poziției în obiectul de infiltrare;
- accesul la informația, ce prezintă interes operativ;
- crearea circumstanțelor, ce contribuie la obținerea informației de către persoanele infiltrate;
- efectuarea măsurilor de căutare și cercetare;
- identificarea persoanelor și faptelor ce prezintă interes operativ;
- stabilirea contactului (relațiilor de încredere) cu anumite persoane identificate;
- culegerea informației operative;

efectuarea altor măsuri în scopul soluționării sarcinilor AOI [14, p. 360].

Infiltrarea operativă poate fi realizată prin următoarele două modalități:

1) *introducerea confidentului* (ofițerului operativ sau a colaboratorului) în obiectul de interes operativ sau în mediul apropiat acestuia;

2) *racolarea agentului* din membrii obiectului de interes operativ [15, p. 88]

În acest sens, sunt aplicate anumite modalități de racolare, în dependență de caz. Aici, modalitățile de racolare reprezintă „*totalitatea mijloacelor de influență fizică sau morală asupra unei persoane pentru a o implica într-o cooperare secretă în rolul unui agent"*. Există trei metode de a exercita presiuni asupra unei persoane: metoda *convingerii*; metoda *sugestiei*; metoda *constrângerii* [4, p. 212]

Doctrina americană distinge între noțiunile de „*undercover techniques*" (tehnici sub acoperire), „*intelligence techniques*" (tehnici informative) și „*detection techniques*"(tehnici de identificare), specifice competențelor polițienești. *Tehnicile sub acoperire* sunt folosite când o persoană este bănuită de participare la activități infracționale fără însă a fi dovedit comiterea unei fapte penală, tocmai în vederea descoperirii acelor probe sau mijloace de probă care să conducă la stabilirea implicării acesteia în faptele cercetate. *Tehnicile informative* sunt folosite când nu există indici de identificare a unui suspect și a circumstanțelor comiterii unei infracțiuni. Aceste metode sunt îndreptate spre culegerea de informații din mediul de relații criminogen, din identificarea unor elemente comune între infracțiunile comise într-o anumită perioadă sau zonă de interes, din analiza modului de operare specific grupurilor de crimă organizată. *Tehnicile de identificare* sau descoperire a autorului sunt folosite când o infracțiune a fost comisă, dar suspectul nu a fost identificat sau identificarea nu s-a realizat cu precizie [12, p. 244]

Ad litteram, investigaţia sub acoperire poate fi definită ca o activitate complexă de culegere a datelor şi informaţiilor de către un subiect cu o altă identitate decât cea reală,care se infiltrează în mediul interesat, fie cifrează scopul când intră în contact cu anumite persoane, în scopul stabilirii indicilor unei infracțiuni.

O altă trăsătură specifică măsurii analizate, ce rezultă din termenul „*sub acoperire*" este desfășurarea activității sub o altă identitatea decât cea reală, așa cum a fost definit în legislația și doctrina română. Investigatorul sub acoperire a fost definit în doctrina penală ca o persoană ce acționează sub o altă identitatea decât ce reală, care cercetează minuțios și sistematic, în scopul descoperirii datelor privind existența unei infracțiuni sau pregătirea comiterii acesteia, cât și a persoanelor care au săvârșit-o sau urmează să o săvârșească [16, p. 8]. În special, în practica Republicii Moldova, în dependență de circumstanțele obiectului de infiltrare și personalitatea

subiectului ce urmează a fi infiltrat, este oportună infiltrarea sub nume real, cifrându-se scopul introducerii funcționarului în instituție, organizație sau alt mediu.

Particularități distincte ale măsurii investigaţiei sub acoperire sunt:

a) conspirarea identității subiectului abilitat cu investigarea unui caz;

b) fie conspirarea scopului acțiunilor, prin ordonanța procurorului.

În acest caz, infiltrarea poate fi făcută cu *schimbarea identității* persoanei, fie cu *identitate reală* a acesteia sau prin *racolarea* persoanei din mediul criminogen ori din mediul de interes operativ, *autorizată de către procuror*.

În literatura de specialitate au fost menționate trei caracteristici esențiale ale operațiunii *sub acoperire*: **secretul** (agentul disimulează calitatea sa de polițist sau de terț, care lucrează pentru poliție); **viclenia** (agentul construiește un scenariu în scopul de a câștiga încrederea unei persoane,în vederea constatării unei infracțiuni sau strângerii de informații referitoare la o infracțiune); **interacțiunea** [12, p. 243].

În cadrul măsurii analizate se aplică, de regulă, **metoda legendării**. Legenda, în materia siguranței statului, a fost definită ca „scenariu” fictiv transmis de ofiţer unui civil, cu scopul de a conspira acţiuni sau persoane care acţionau sub acoperire. De regulă, legenda era pregătită ca variantă de retragere în cazul eşuării unei tentative de recrutare şi se consemna în raportul cu propunerea de includere a persoanei în reţeaua informativă ” [23].

Măsura sub formă de investigaţia sub acoperire presupune strângerea de date și informații prin acțiuni care în esență sunt alte masuri speciale de investigații, precum:

- chestionarea;
- culegerea informaţiei despre persoane şi fapte;
- identificarea persoanei;
- urmărirea vizuală;
- controlul transmiterii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite ;
- livrarea controlată;
- colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată;
- cercetarea obiectelor şi documentelor;
- achiziţia de control;
- cercetarea domiciliului şi/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea şi înregistrarea audio şi video, a celor de fotografiat şi de filmat;
- supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea;
- interceptarea şi înregistrarea comunicărilor şi imaginilor;
- monitorizarea conexiunilor comunicaţiilor telegrafice şi electronice;

- monitorizarea sau controlul tranzacţiilor financiare şi accesul la informaţia financiară.

Prin caracterul său, investigaţia sub acoperire poate fi realizată numai prin forma *secretă* şi *cifrată* şi fiind o măsură specială complexă presupune realizarea următoarelor etape: *pregătirea; infiltrarea; investigaţia propriu-zisă; încetarea investigaţiei şi/sau retragerea agentului sub acoperire.*

*Pregătirea* include următoarele acţiuni, menţionate în doctrină:

- concretizarea sarcinilor;
- aprecierea situaţiei operative a condiţiilor în care se va realiza măsura planificată;
- elaborarea conceptului operativ al operaţiunii;
- calcularea şi obţinerea forţelor şi mijloacelor necesare;
- repartizarea raţională a obligaţiilor între participanţii implicaţi;
- adoptarea şi confirmarea deciziei privind infiltrarea operativă;
- întocmirea planului de infiltrare;
- crearea unui sistem de dirijare şi control a operaţiei planificate;
- înaintarea sarcinilor concrete executorului (executorilor);
- organizarea pregătirii executorului (executorilor) privind soluţionarea sarcinilor stabilite;
- organizarea legăturii cu persoana infiltrată;
- organizarea asigurării tehnico-materiale şi financiare a operaţiunii;

verificarea abilităţilor executorului privind realizarea obligaţiilor stabilite [24]

Planul privind *infiltrarea operativă* poate conţine: scopul şi sarcinile; legenda şi linia de comportare a persoanei infiltrate determinată de o posibilă imitare a unei fapte penale; asigurarea cu documente de acoperire; locul, timpul şi procedeele tactice ale infiltrării; măsurile de cifrare şi protecţie a persoanei infiltrate, precum şi alte chestiuni în funcţie de scopul şi sarcinile infiltrării [*Ibidem*]

*Investigaţia propriu-zisă* a agentului sub acoperire include :

- stabilirea legăturilor de încredere cu anumite persoane şi crearea circumstanţelor,ce contribuie la obţinerea informaţiei;
- efectuarea acţiunilor conform ordonanţei procurorului.

Potrivit art. 137 alin.(2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003, în procesul activităţilor desfăşurate, investigatorul sub acoperire efectuează măsurile speciale de investigaţii autorizate în funcţie de situaţia creată şi conform convingerii personale.

*Încetarea investigaţiei şi/sau retragerea agentului sub acoperire* are loc atât în situaţii de operaţiune reuşită cât şi în alte situaţii. În funcţie de circumstanţele cauzei şi situaţia operativă, după efectuarea acţiunilor cu succes de către agentul sub acoperire sau în cazul situaţiilor limită se realizează strategia de întrerupere ori de scoatere a agentului infiltrat din grupul

infracțional [17, p. 232]. Potrivit art. 137 alin. (4)-(6) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003, prevede:

- în cazul în care există pericol real pentru viaţa şi sănătatea investigatorului sub acoperire, precum şi în cazurile descoperirii identităţii acestuia, procurorul îl retrage imediat din misiunea sub acoperire;
- în cazul în care există date veridice că investigatorul sub acoperire a depăşit limitele acţiunilor autorizate, fapt care a prejudiciat sau poate prejudicia realizarea scopurilor măsurii speciale de investigaţii, precum şi în cazul în care el a comis încălcări grave ale legii sau a comis o infracţiune, activitatea acestuia este întreruptă imediat de către procuror;
- în caz de necesitate, investigatorul sub acoperire poate fi înlocuit, cu sau fără întreruperea activităţii [2].

Generalizând tezele prezentate *supra* observăm, că din practica organelor de urmărire penală se atestă o frecvență deosebită de dispunere și efectuare a investigației sub acoperire pentru descoperirea infracțiunilor din domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice, psihotrope sau analoagelor lor, traficului de ființe umane, infracțiunilor contra securității publice și a ordinii publice, etc. Statutul investigatorului sub acoperire și limitele de acțiune a acestuia reprezintă un aspect destul de controversat și actual, în acest sens amintim despre grupul de lucru din cadrul Consiliului Uniunii Europene, care este preocupat de identificarea condiţiilor şi procedurilor aplicabile în cazul investigatorilor sub acoperire, definirea câmpului de aplicare, aplicarea principiului proporţionalităţii şi cel al subsidiarităţii şi alte principii care să fie oportune în derularea unor urmăriri transfrontaliere, prin folosirea investigatorilor sub acoperire.

**REFERINȚE BIBLIOGRAFICE**


1. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985-XV din 18.04.2002, publicat în Monitorul Oficial al R. Moldova nr.128-129/1012 din 13.09.2002.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14.03.2003, publicat în Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 104-110/447 din 07.06.2003, în vigoare la 12.06.2003.
3. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, Г.К. Синилова, А.Ю. Шумилова, Оперативно-розыскная деятельность: Учебник.2-е изд., доп. и перераб. / Под ред.. М.: ИНФРА-М, 2004.
4. Teodor Botnaru, Alexandru Ganenco, Istoria serviciilor secrete. Breviar. Chișinău, Ed.Museum, 2004.
5. Sun Tzu, Arta războiului,Traducere din limba franceză de Raluca Parvu, Ed. ANTET.
6. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, Г.К. Синилова, оперативно-розыскной деятельности, Учебник Под. ред, Москва, ИНФРА-М , 2007.

7. Marian Ureche, Doru Bratu, Istoria serviciilor secrete, Vol. I, Marile Puteri Tradiționale, București: Editura Fundației România de Mâine, 2004.
8. Cristian Troncotă, Romania şi frontul secret 1859-1945, Editura Elion 2007.
9. Шумилов А.Ю., Основы уголовно-розыскного права .Общая часть :Учебное пособие. Москва ,Издатель Шумилова И. И . 2000.
10. Сыпачев Андрей Юрьевич, ⁋ Бражников Дмитрий Анатольевич, Гласное содействие граждан оперативным подразделениям .
11. Яблоков Н.П., Криминалистические основы оперативно-розыскной деятельности //Вестник Московского университета. — 2001. — № 1.
12. OLTEANU G., IACOB A., GORUNESCU M., DRAGOMIRESCU B. Metodologie Criminalistică - Structurile infracţionale şi activităţile ilicite desfăşurate de către acestea. Editura AIT Laboratories s.r.l., Bucureşti 2008.
13. Didâc V., Căpătici M., Cuşnir V., Moraru V., Tactica criminalistică; Activitatea operativă de investigaţii (pentru uzul audienților), Chișinău.
14. Горяинова К.К., Овчинского В.С., Синилова Г.К., Теория оперативно-розыскной деятельности, Учебник Под. Ред.
15. Шумилов А. Ю., Оперативно-розыскная деятелъностъ: вопросы и ответы. Книга II: Оперативно-розыскные мероприятия и меры.
16. Voica D., Investigatorul sub acoperire, o nouă instituție a dreptului procesual penal roman, Revista „Dreptul” nr.5/2004.
17. Cristescu D. Investigarea criminalistică a infracțiunilor contra securității naționale și de terorism.

**Resurse web** :

18. Zaharia Cotoc. Din istoria serviciilor secrete 11. Informaţii şi contrainformaţii la romani. Disponibil: http://www.bistrita24.ro/articol/continut/din-istoria-serviciilor-secrete-11-informatii-si contrainformatii-la-romani.
19. Vasile Bobocescu, Contribuții la studiul evoluției metodelor de activitate informativă ale organelor de poliție,siguranță și jandarmerie din România (Partea I a).Consiliul Securității Statului.Centrul de Evidență, Dispecerat și Arhivă,Studii și documente,Vol.5, 1970. Disponibil: http://www.cnsas.ro/documente/studii_documente/Studii%20si%20documente%201970-05.pdf.
20. Gabriel Catalan, Mircea Stănescu, Scurtă istorie a securității,Septembrie 24, 2013. Disponibil: https://gabrielcatalan.wordpress.com/2013/09/24/scurta-istorie-a-securitatii.
21. Directiva despre munca cu agentura, Ministerul Afacerilor Interne ,Strict secret! Direcţiunea Generală a Securităţii Statului , 1951. Disponibil: http://www.cnsas.ro/documente/istoria_sec/documente_securitate/directive_instructiuni/1951%20Directiva_2.pdf.

22. Беркутов А.С. Роль агентуры в деятельности органов милиции в послевоенные годы. Disponibil: https://cyberleninka.ru/article/n/rol-agentury-v-deyatelnosti-organov-militsii-v-poslevoennye-gody.
23. http://www.cnsas.ro/documente/arhiva/Dictionar%20termeni.pdf.
24. Абдуллаева, Наргиз Джаббаровна, Введение диссертации (часть автореферата) На тему "Оперативное внедрение в деятельности оперативных подразделений органов внутренних дел", Иркутск 2007. Disponibil: http://www.dissercat.com/content/operativnoe-vnedrenie-v-deyatelnosti-operativnykh-podrazdelenii-organov-vnutrennikh-del.